Název specializované mapy s odborným obsahem:

Výskyt vrtule rakytníkové (*Rhagoletis batava*) v České republice

Autor / autoři: **Michal Skalský, Jiří Skuhrovec, Jana Ouředníčková, Kateřina Křížová, a Hana Platková**

Název organizace: **Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.**
VÝZKUMNÝ A ŠLECHTITELSKÝ ÚSTAV OVOCNÁŘSKÝ HOLOVOUSY s.r.o.

Místo vydání: **Praha, Ruzyně**

Rok vydání: **2022**

Popis novosti mapy

Specializovaná mapa (**N_{map}**) „Výskyt vrtule rakytníkové (*Rhagoletis batava*) v České republice“ poprvé dokumentuje výskyt tohoto invazního organismu v České republice od roku 2017 až po současnost. Naším záměrem je zaznamenat výskyt tohoto významného škůdce na území ČR.

V České republice byla vrtule rakytníková potvrzena poprvé v roce 2017, ale pravděpodobně se u nás vyskytovala již dříve. Larvy této mouchy poškozují pouze plody rakytníku řešetlákového (*Hippophae rhamnoides*). V případě napadení dochází často k velmi významnému poškození celé úrody, plody hnijí a opadávají. Škodit může především v neošetřovaných výsadbách a zahradách.

Informace o rozsahu využití mapy

Vytvořená mapa poslouží při předpovídání dalšího šíření tohoto invazního druhu a také možnost zaměřit monitoring na dosud „bílá“ místa na mapě. Dospělci se mohou od míst výskytu rakytníku šířit i více než 10 kilometrů díky aktivnímu letu nebo za pomoci větru. Významnou roli při šíření vrtule na delší vzdálenosti mají zřejmě pupária škůdce v kořenovém balu (pokud sadba pochází z blízkosti plodících rakytníků). Je nutné monitorovat její škodlivost a stanovit pro území ČR vhodné způsoby ochrany rakytníku proti tomuto škůdci.

Specializovaná mapa ($\mathbf{N_{map}}$) „Výskyt vrtule rakytníkové (*Rhagoletis batava*) v České republice“ je zdarma k dispozici všem zájemcům na webové stránce: **www.najdije.cz**

Informace o přínosech mapy pro uživatele

V ČR byl výskyt dospělců potvrzen v roce 2017, avšak příznaky poškození byly pozorovány již dříve. Larvy vrtule rakytníkové vyžírají plody rakytníku, které následně hnědnou a hnijí, předčasně opadávají či usychají a nepříjemně zapáchají. Uvnitř napadených plodů je možné v době jejich dozrávání nalézt larvy vrtule. V létě roku 2018 zahájil ÚKZUZ (Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský) monitoring tohoto škůdce na území České republiky. Iniciativa skončila téhož roku.

V roce 2022 začala monitorovat napadené rakytníky platforma NAJDI.JE, v rámci řešení projektu NAZV QK22020019, která využívá principy Občanské vědy. Díky zapojení široké veřejnosti do monitoringu je možno získat velké množství dat i na soukromých pozemcích, kam inspektoři nemají přístup. Díky detailnímu mapování výskytu tohoto škůdce je možné předpovídat další šíření tohoto druhu, a následně máme možnost včas aplikovat ochranu.

Seznam odborných podkladů, které předcházely vypracování mapy.

K tvorbě mapy byly využity tři zdroje dat:

1, data J. Ouředníčkové a M. Skalského, kteří tento druh dlouhodobě monitorují

2, data získaná od široké veřejnosti v rámci projektu Občanské vědy NAJDI JE! (www.najdije.cz) (projekt **QK22020019)**

3, data získaná z ÚKZUZ

Dedikace:

Specializovaná mapa s odborným obsahem byla vypracována v rámci výzkumného projektu/podpory na rozvoj výzkumné organizace č. **MZe-RO0418** a **QK22020019**.

Jméno oponenta (kteří zpracovali posudky) **a názvy jejich organizací**.

Ing. Vladan Falta, Ph.D.

BIOCONT LABORATORY spol. s r.o., Modřice
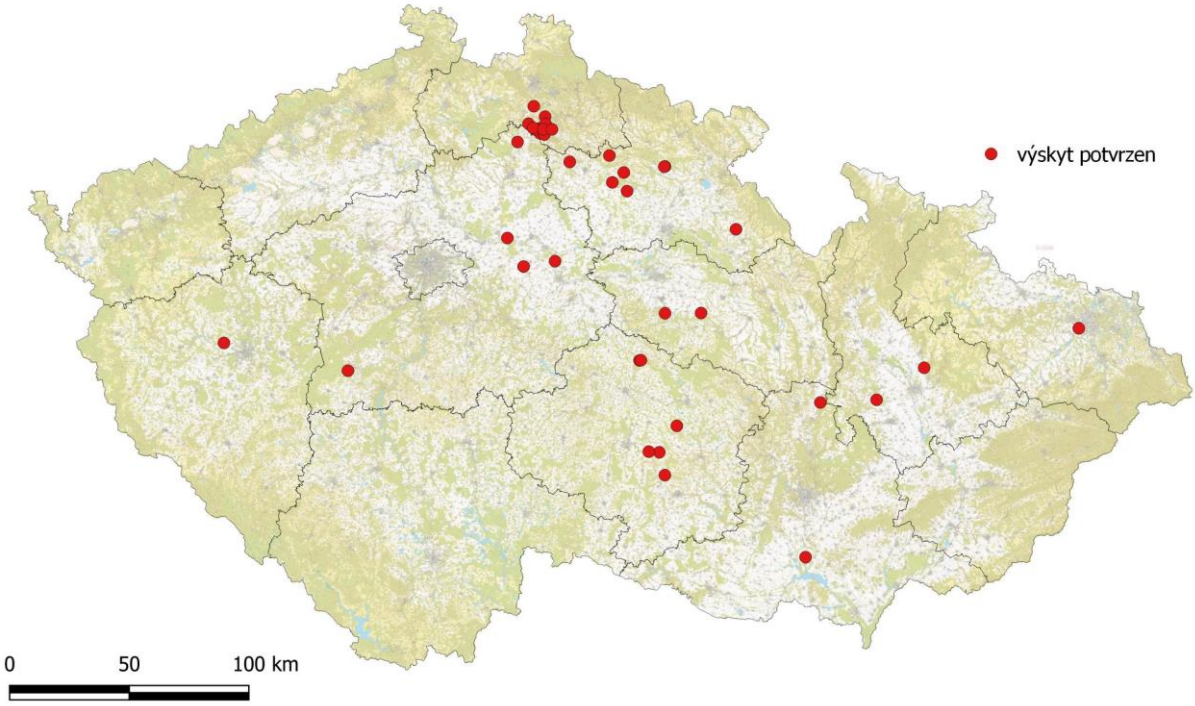
Výskyt vrtule rakytníkové (*Rhagoletis batava*) v České republice